

Odbor za digitalnu ekonomiju

CILJ 1: RAZVOJ EFIKASNE I KORISNIČKI ORIJENTISANE ELEKTRONSKE UPRAVE

...KROZ UNAPREĐENJE PRIMENE REGULATORNOG OKVIRA ZA RAZVOJ ELEKTRONSKE UPRAVE, ELEKTRONSKOG POSLOVANJA I ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA

IZAZOV: Donošenje Zakona o elektronskom dokumentu, elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskom poslovanju predstavljalo je prvi korak u unapređenju regulative elektronskog poslovanja i elektronske komunikacije javne uprave, građana i privrede. Iako je ovaj propis stupio na snagu još oktobra 2017. godine, još uvek nije u punoj primeni u svim državnim organima.

PREDLOZI REŠENJA:

- Stvoriti uslove za punu primenu Zakona o elektronskom dokumentu, elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskom poslovanju u okviru javnog sektora, uz izricanje zakonom propisanih mera u slučaju nepriznavanja punovažnosti, odnosno osporavanja dokazne snage elektronskom dokumentu sačinjenom u skladu sa zakonom.

IZAZOV: Nepriznavanje punovažnosti elektronskih potpisa datih uz pomoć kvalifikovanih elektronskih sertifikata izdatih u državama članicama EU od strane državnih organa u Srbiji. I pored Zakonom propisane obaveze saradnje resornog ministarstva sa nadležnim međunarodnim telima po pitanjima prekogranične interoperabilnosti šema elektronske identifikacije, priznavanje kvalifikovane usluge od poverenja stranog pružaoca uslovljeno je reciprocitetom i potvrđenim međunarodnim sporazumom. Takvi sporazumi do sada su zaključeni samo sa Crnom Gorom i Severnom Makedonijom.

PREDLOZI REŠENJA:

- Stvaranje normativnih uslova za priznavanje punovažnosti elektronskih potpisa izdatih korišćenjem kvalifikovanih elektronskih sertifikata izdavalaca registrovanih u državama članicama EU u skladu sa Uredbom EU br. 910/2014 (Uredba eIDAS) od strane državnih organa u Republici Srbiji.

IZAZOV: Iako su članovi 9. i 103. Zakona o opštem upravnom postupku propisali obavezu organa javne uprave da podatke iz službenih evidencija pribavljaju službenim putem, praksa je nedosledna u primeni ove odredbe, imajući u vidu da je i dalje na snazi određen broj propisa kojima se od stranaka zahteva dostavljanje izvoda, uverenja i drugih dokumenata neophodnih za odlučivanje, o kojima nadležni organi vode službenu evidenciju. Takođe, od stranaka se zahteva dostavljanje dokaza o izvršenom plaćanju taksi i naknada, iako se o svim plaćanjima javnih prihoda vodi službena evidencija.

PREDLOZI REŠENJA:

- Uskladiti posebne sa opštim propisima koji regulišu elektronsku upravu, elektronsko poslovanje i opšti upravni postupak, tako da se od stranaka više ne zahteva dostavljanje dokumenata o kojima postoji službena evidencija.
- Kontinuirano podsticati i stvarati uslove za pristup svih državnih organa Servisnoj magistrali organa¹, uz prevazilaženje problema koji se tiču tačnosti dostupnih podataka i sporosti u njihovom pribavljanju.

IZAZOV: Državni organi i dalje zahtevaju da se pored dokumentacije u elektronskom obliku, dostavljaju i čuvaju i njihove štampane verzije, što za posledicu ima paralelno administriranje u papiru i u elektronskoj

¹ Saglasno Uredbi o načinu vođenja metaregistra, načinu odobravanja, suspendovanja i ukidanja pristupa servisnoj magistrali organa i načinu rada na portalu e-uprava („Službeni glasnik SR“, broj 104/18).

formi i nepotreban utrošak resursa za sve uključene strane. Zahtevi za dostavljanjem dokumentacije u papirnom obliku, nakon dostavljanja dokumentacije elektronski, predstavljaju nepotrebno administrativno opterećenje i proizvode brojne negativne posledice (npr. kašnjenje u snabdevanju tržišta lekovima i medicinskim sredstvima).

PREDLOZI REŠENJA: Sistem upravljanja dokumentima u javnoj upravi je potrebno prilagoditi elektronskoj razmeni podataka i elektronskoj komunikaciji u radu državnih organa.

- Ubrzano raditi na redizajniranju procesa u okviru kancelarijskog poslovanja državnih organa od prijema podnesaka, preko obrade predmeta, razmene podataka, do dostavljanja i pouzdanog čuvanja akata i podataka u elektronskoj formi, tako da elektronska forma postane primarna, a da se papir koristi isključivo u situacijama kada na tome insistira stranka u postupku ili u drugim slučajevima izričito propisanim zakonom.
- Uspostaviti informacione sisteme koji će obezbediti funkcionisanje elektronskog kancelarijskog poslovanja - jedinstvenu Pisarnicu i eArhivu i njihovu integraciju sa postojećim sistemima i pre isteka roka od tri godine od stupanja na snagu Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave².
- Imajući u vidu da Agencija za lekove i medicinska sredstva (ALIMS) trenutno poseduje online platformu za podnošenje zahteva za dozvole za medicinska sredstva, i u finalnoj fazi pripreme sličnu platformu za lekove, a oslanjajući se na iskustva za vreme COVID-19 pandemije, neophodno je u potpunosti izbaciti zahteve za papirnom dokumentacijom u procesu izdavanja dozvole za medicinska sredstva i lekove. Prioritizaciju treba izvršiti i u drugim sektorima od vitalnog značaja za funkcionisanje privrede tokom pandemije, u cilju što bržeg uspostavljanja elektronske razmene dokumenata.

IZAZOV: Nepostojanje potpuno zaokruženih centralizovanih registara i evidencija u elektronskom obliku od značaja za razvoj elektronske uprave i interoperabilnosti između državnih organa. Naime, određeni broj evidencija još uvek se vodi u papirnom obliku. Dodatno, ažuriranje evidencija je često komplikovano i skupo i sprovodi se na zahtev korisnika, što dovodi do toga da one nekada ostaju neažurne.

PREDLOZI REŠENJA:

- Digitalizacija i ažuriranje baza, evidencija i registara koje vode različiti državni organi, i njihovo uvezivanje jedinstvenu bazu u elektronskom, mašinski čitljivom obliku. To su prioritetno, Centralni register stanovništva, Registr administrativnih postupaka i Adresni register, čije formiranje treba završiti i obezbediti njihovu punu primenu.
- Potrebno je razviti funkcionalnost portala eUprava tako da na jednostavan i pregledan način omogući korisniku elektronske uprave da upravlja svojim podacima, kao i njihovo automatsko ažuriranje u sistemu nakon izmene u izvornoj evidenci.

IZAZOV: Iako je Predlog Zakona o elektronskim komunikacijama usvojen od strane Vlade Republike Srbije još krajem 2017. godine, on je u međuvremenu nekoliko puta menjan i dalje nije ušao u parlamentarnu proceduru. U međuvremenu je došlo do izmena evropskog regulatornog okvira i donošenja tzv. Evropskog Zakonika o elektronskim komunikacijama (Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code (Recast)Text with EEA relevance). Imajući u vidu da je trenutni zakon usklađen sa regulatornim okvirom iz 2003. godine, Srbija značajno kasni u usvajanju pravnih tekovina Evropske unije u ovoj oblasti. Takođe, kašnjenja u usvajanju ovog zakona uslovjavaju i kašnjenja u usvajanju posebnog zakona koji se tiče daljeg razvoja širokopojasnog interneta. Na kraju, trenutni regulatorni okvir ne prati dinamičan razvoj sektora, naročito u odnosu na uvođenje 5G tehnologija.

PREDLOZI REŠENJA:

² „Službeni glasnik RS“, broj 21/20.

- Usvajanje Zakona o elektronskim komunikacijama uz konsultacije sa zainteresovanim akterima, kako bi novi propis bio usklađen sa važećim regulatornim okvirom Evropske unije (kako bi se otklonili nedostaci važećeg zakona, uočeni kroz njegovu dosadašnju primenu, a time i ubrzala izmena podzakonskih akata za koje su već stvoreni uslovi na tržištu elektronskih komunikacija);
- Usvajanje zakona/propisa koji bi na sveobuhvatan način uspostavio regulatorni okvir koji bi olakšao razvoj širokopojasnih mreža na principima objektivnosti, transparentnosti, nediskriminacije i tehnološke neutralnosti.

...KROZ RAZVOJ INFRASTRUKTURE

IZAZOV: Sprovođenje efikasne i jednostavne aukcije za kupovinu radio-frekvencija za uvođenje 5G tehnologije što je pre moguće, uz izbor optimalnog modela aukcije spektra koji će najbolje odgovarati domaćim tržišnim prilikama, stimulisati dodatna ulaganja u infrastrukturu i biti usklađen sa najboljim primerima iz dosadašnjih aukcija u EU.

PREDLOZI REŠENJA:

- Bitno je da sama aukcija bude sredstvo raspodela spektra, a ne kratkoročne zarade za budžet; smatramo da je osnovni cilj uvođenja 5G tehnologije brz i efikasan razvoj mreže i pružanje nove tehnologije što većem broju korisnika, te je u tom smislu neophodno izabrati metod aukcije i cene licenci na takav način da tržišni igrači budu podstaknuti na dalje rapidno ulaganje u infrastrukturu, kako bi što širem krugu korisnika u što kraćem roku bio omogućen pristup;
- Neophodno je obezbediti transparentan, predvidljiv i na komercijalnim osnovama zasnovan **pristup postojećoj fiksnoj infrastrukturi** i to kako od telekomunikacionih operatora, tako i od drugih javnih i privatnih subjekata, kao i nesmetani pristup drugoj infrastrukturi koja omogućava lako i efikasno postavljanje optičke infrastrukture (telekomunikaciona kanalizacija, vodovi, toplovodi...), između ostalog i kroz unapređenje i primenu regulatornog okvira koji se odnosi na obaveze operatora sa značajnom tržišnom snagom;
- Proces kreiranja regulative, kako one koja se odnosi na 5G, tako i one koja se tiče „otvaranja“ postojeće infrastrukture, bi morao da bude transparentan i inkluzivan.

...KROZ USPOSTAVLJANJE I UNAPREĐENJE ELEKTRONSKIH USLUGA I PROCEDURA

IZAZOV: Portal eUprava, kao centralno mesto za pružanje elektronskih usluga, treba dalje razvijati u različitim segmentima, radi unapređenja celokupnog korisničkog iskustva.

PREDLOZI REŠENJA:

- Unaprediti funkcionalnost portala eUprava u pojedinačnim procedurama, tako da se obezbedi sprovođenje tih procedura u potpunosti elektronski, a ne samo u delu koji se tiče zakazivanja sastanaka i predaje dokumentacije, što je ranije bio slučaj.
- Dalji razvoj, unapređenje i promocija modula za elektronsko plaćanje bez izlaska iz aplikacije (objedinjeno plaćanje za jednu uslugu i automatsko rasknjižavanje), bez obaveze podnošenja overenih uplatnica u papirnoj formi, kao dokaza o izvršenom plaćanju.
- Implementacija mogućnosti praćenja toka postupka, kao i poštovanja rokova, u situacijama kada priroda postupka to dozvoljava.
- Unaprediti portal eUprava razvojem mobilne platforme, prilagođene pametnim uređajima, tabletima, smart telefonima i drugim, sa ciljem da se preko modernih aplikacija obezbede servisi za građane i privredu i olakša korišćenje elektronskih usluga.

IZAZOV: Postojeći sistem e-Inspektor, koji je u sastavu portala e-Uprava, treba unaprediti, na takav način da se privrednim subjektima omogući lakša i brža dvosmerna komunikacija sa inspekcijama u cilju transparentnijeg pristupa javnim podacima.

PREDLOZI REŠENJA:

- Pristup karticama privrednih subjekata, uz mogućnost ažuriranja podataka od strane samih privrednih subjekata.
- Pristup podacima o kategoriji rizika u koji su svrstana privredna društva, radi mogućnosti vršenja samoprovjere ispunjenosti zahteva iz kontrolne liste i samoprocene rizika.
- Omogućavanje razmene dokumenata između privrednih subjekata i inspekcijskih organa.

...KROZ RAZVOJ KONCEPTA SMART CITY, UVODENJEM IOT TEHNOLOGIJE I VEĆU DOSTUPNOST OTVORENIH PODATAKA

IZAZOV: Smart City je globalni koncept koji koristeći informaciono-komunikacione tehnologije (standardne i IoT) kreira eko-sistem za razmenu informacija između građana i privrede sa jedne strane i lokalne samouprave sa druge.

PREDLOZI REŠENJA:

- Razvoj posebnog Web portal-a (ili dela portala eUprava) za pružanje elektronskih Smart City usluga.
- Razvoj Smart City usluga-servisa prilagođenih lokalnim potrebama, čime lokalna samouprava postaje efikasnija i građanima čini život komforntijim kroz povećavanje efikasnosti komunalnih službi (merenje utroška komunalnih usluga, otkrivanje i blagovremena sanacija kvarova na distributivnim mrežama, automatizovano upravljanje uličnom rasvetom, gradskim prevozom, i sl.)
- Smart City servisi takođe podstiču energetsku efikasnost (kontrola grejanja), zaštitu životne sredine (praćenje zagađenja vazduha, upravljanje otpadom) i smanjuju troškove održavanja infrastrukture, omogućavajući permanentni nadzor nad imovinom (vodovi, šahtovi, merna mesta...).
- Tehnologije koje bi se koristile u razvoju koncepta Smart City moraju biti proverene i sigurne, sa već dokazanom upotrebnom vrednošću u zemljama Evropske unije.

IZAZOV: Podizanje svesti o neophodnosti šire primene koncepta otvorenih podataka, koji nastaju u radu javnih institucija, nakon čega se stavljaju na raspolaganje privredi i građanima.

PREDLOG REŠENJA: Otvorene podatke potrebno je posmatrati kao strateški resurs koji predstavlja značajan faktor u ostvarivanju dobrobiti cele zajednice. Otvaranje podataka omogućava analiziranje i upoređivanje podataka sa podacima drugih javnih institucija, čime se povećava transparentnost u radu administracije i poboljšava kvalitet pružanja usluga. Otvoreni podaci su mašinski čitljivi i relativno jednostavni za upotrebu, što omogućava značajne koristi privredi i najširoj javnosti. Upotreбom otvorenih podataka mogu se razvijati mnoge nove vrste usluga i aplikacija, u oblastima saobraćaja, javnog prevoza, navigacije, prevođenja, zdravstva i sl, čime se podstiče stvaranje nove vrednosti i razvoj kreativne ekonomije.

CILJ 2: NAJVIŠI NIVO POUZDANOSTI I SIGURNOSTI ZA KORISNIKE

...KROZ UREĐIVANJE POSEBNIH VIDOVA OBRADE PODATAKA O LIČNOSTI

IZAZOV: Iako je Zakon o zaštiti podataka o ličnosti usvojen 2019. godine u velikoj meri usklađen sa evropskom regulativom i standardima u ovoj oblasti, propušteno je da se ovim zakonom uredi oblast obrade podataka o ličnosti u specifičnim situacijama ili specifičnim oblastima (obrada podataka putem video nadzora, obrada biometrijskih podataka, obrada podataka u vezi sa radnim odnosima itd.).

PREDLOG REŠENJA: Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, kao krovni zakon, morao bi makar da uredi osnovna načela za obradu podataka o ličnosti kod pojedinih vidova obrade, a polazeći od potreba

prakse, dok bi odgovarajući, posebni zakoni uređivali svrhu obrade za takve posebne vidove obrade.

...KROZ JAČANJE KAPACITETA ZA INFORMACIONU BEZBEDNOST

IZAZOV: Bezbednost informacionih sistema nije visoko na listi prioriteta države i lokalnih samouprava. Zakonom o informacionoj bezbednosti propisane su izričite nadležnosti konkretnih institucija, koje se u praksi i dalje ne primenjuju. Strategija razvoja informacione bezbednosti u periodu 2017. - 2020. godina, koju je usvojila Vlada Republike Srbije, propisuje jačanje kapaciteta CERT tima u okviru RATEL-a.

PREDLOZI REŠENJA:

- Uz procese digitalizacije i razvoj elektronske uprave, neophodna je kontinuirana realizacija dobro osmišljene i stalno proveravane informacione bezbednosti.
- Potrebno je nastaviti sa formiranjem, opremanjem i obučavanjem CERT timova za međusobnu saradnju i efikasnu razmenu informacija.
- Podizanje svesti učesnika o potrebi prijavljivanja incidenata i implementaciji efikasne platforme za te namene, uz adekvatniji nadzor nad sprovođenjem.
- Potrebno je ospособiti članove CERT tima da mogu aktivno da se na državnom nivou uključe u rešavanje problema koji su nastali kao posledica cyber napada, a posebno ako postoji mogućnost i za dalju eskalaciju.